

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**

Спеціальність **073 «Менеджмент»**

Освітня програма **Бізнес-адміністрування**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Івано-Франківськ, 2022-2023 н.р.

Робоча програма «**Фінансовий менеджмент**» для студентів спеціальності 073 «Менеджмент». 20 с.

Розробник:

Мацук З.А. – д.е.н., професор кафедри управління та бізнес-адміністрування

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри управління та бізнес-адміністрування

Протокол від 30 серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри управління
та бізнес-адміністрування

_____ (підпис)

П'ятничук І. Д.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Нормативна	
	Спеціальність 073 «Менеджмент»		
Змістових модулів – 2	Освітня програма Бізнес-адміністрування	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: виконується в межах самостійної роботи		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		Лекції	
		16 год.	6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 8		Практичні заняття	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні заняття	
		-	-
	Самостійна робота		
	60 год.	80 год.	
	Індивідуальні завдання		
	-	-	
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50 %

для заочної форми навчання – 11,11 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: ознайомлення з теоретичними положеннями і практичним досвідом, що пояснюють обґрунтування менеджерами фінансових, інвестиційних та операційних рішень у процесі управління діяльністю підприємств у сфері бізнесу, а також оволодіння технічними навичками і прийомами, пов'язаними з використанням фінансово-економічних процедур і розрахунків.

Предметом дисципліни є специфічна сфера фінансових відносин, що виникають в процесі управління фінансами суб'єктів підприємництва.

Основні **цілі** вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» полягають у формуванні в студентів цілісної системи знань щодо методології оцінювання організації управління фінансами підприємств у сфері бізнесу. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні засвоїти елементи дослідницької діяльності, принципи організації, методичку й технології управління фінансами бізнес організацій, навчитися проводити авторські дослідження, зокрема, в частині збору інформації, теоретичних посилок та робочих гіпотез, вибору методички та методів проведення фінансового аналізу підприємств з метою прийняття подальших фінансових та інвестиційних рішень.

Компетентності навчання:

ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК.2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани.

ФК.4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації

ФК.7. Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість.

ФК.9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію.

ФК.12. Здатність реагувати на виклики зовнішнього бізнес-середовища в умовах сталого розвитку та євроінтеграції з урахуванням регіональних особливостей.

Програмні результати навчання:

ПРН2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення

ПРН3. Проектувати ефективні системи управління організаціями

ПРН13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).

ПРН15. Вміти налагоджувати бізнес-процеси в умовах невизначеності та сталого розвитку.

ПРН16. Забезпечувати ефективне ведення бізнесу в умовах євроінтеграції та з урахуванням регіональних особливостей.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Стратегічне фінансове управління суб'єктів господарювання

Тема 1. Стратегічний фінансовий менеджмент та система КРІ

1. Роль та сутність стратегічного фінансового менеджменту
2. Підходи до побудови стратегічного управління компанією
3. Рівняння Дюпона
4. Маржинальна звітність та система КРІ сегментів бізнесу та центрів відповідальності
5. Стратегічне фінансове планування

Тема 2. Управління (оборотним) робочим капіталом

1. Стратегія управління робочим капіталом
2. Показники контролю робочого капіталу.
3. Контроль робочого капіталу за допомогою керування операційним циклом.
4. Керування дебіторською та кредиторською заборгованостями.

Тема 3. Управління поведінкою витрат

1. Витрати: погляд власника, погляд топ-менеджера, та погляд фінансиста
2. Прийняття рішень на основі інформації про розподіл та поглинання витрат на фірмі
3. Прийняття рішення в умовах децентралізації та практичні кроки для створення центрів відповідальності
4. Типові управлінські рішення та їх типові фінансові обґрунтування на основі аналізу витрат та маржинального прибутку.

Тема 4. Бюджетування та основи контролінгу

1. Види бюджетних систем компаній, класифікації бюджетів, підбір найбільш ефективної системи бюджетів з врахуванням специфіки бізнесу компанії
2. Бюджетування в умовах високого рівня невизначеності: побудова системи гнучких бюджетів. Основи контролінгу
3. Прийняття рішень в умовах гнучкого бюджетування.
4. Стратегічні аспекти використання бюджетування.

Змістовий модуль 2. Тактичне фінансове управління суб'єктів господарювання

Тема 5. Комерційні і фінансові розрахунки

1. Лінії доходності та їх аналіз
2. Розрахунок фінансових продуктів: розрахунок пенсійних програм, моделі Мертона, розрахунок лізингових схем та схем погашення споживчих кредитів.
3. Розрахунок вартості людського капіталу.
4. Розрахунок фінансової доцільності навчання.

Тема 6. Фінансові методи та оцінки нових проектів

1. Інструментарій фінансової оцінки проектів компанії
2. Практичні аспекти складання бюджетів капітальних проектів.
3. Вибір та обґрунтування оптимального фінансування проектів.
4. Дерево сценаріїв розвитку подій у проекті та прийняття рішень на його основі.

Тема 7. Управління фінансовими ризиками

1. Фінансові та економічні ризики в сучасному світі.
2. Формування ефективних портфелів з метою управління ризиків.
3. Розрахунок оптимальних параметрів диверсифікації.
4. Попередження ризиків та моніторинг кредитних ризиків.
5. Інформаційна ефективність фондового ринку та ризики неефективних ринків.

Тема 8. Візуальні комунікації в фінансах

1. Фінансова аналітика та Big data
2. Побудова дашбордів та визначення ключових фінансових показників бізнесу.
2. Візуалізація даних в Power BI

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л.		п.	лаб.	інд.	с.р.	л.		п.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Стратегічний фінансовий менеджмент та система КРІ												
Тема 1. Стратегічний фінансовий менеджмент та система КРІ	9	2	1	-	-	7	16	2	2	-	-	10
Тема 2. Управління (оборотним)	11	2	2	-	-	7	14	-	-	-	-	10

робочим капіталом												
Тема 3. Управління поведінкою витрат	11	2	2			7	12	-	-	-	-	10
Тема 4. Бюджетування та основи контролінгу	11	2	2	-	-	7	14	-	-	-	-	10
Разом за змістовним модулем 1	42	8	7	-	-	28	100	2	2	-	-	40
Змістовий модуль 2. Тактичне фінансове управління суб'єктів господарювання												
Тема 5. Комерційні і фінансові розрахунки	14	2	2	-	-	8	16	2	-	-	-	10
Тема 6. Фінансові методи та оцінки нових проектів	12	2	2	-	-	8	16	2	2	-	-	10
Тема 7. Управління фінансовими ризиками	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	10
Тема 8. Візуальні комунікації в фінансах	10	2	1	-	-	8	12	-	-	-	-	10
Разом за змістовним модулем 2	48	8	7	-	-	32	80	4	2	-	-	40
Усього годин	90	16	14	-	-	60	90	6	4	-	-	80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1. Стратегічний фінансовий менеджмент та система КРІ	1
2.	Тема 2. Управління (оборотним) робочим капіталом	2
3.	Тема 3. Управління поведінкою витрат	2
4.	Тема 4. Бюджетування та основи контролінгу	2
5.	Тема 5. Комерційні і фінансові розрахунки	2
6.	Тема 6. Фінансові методи та оцінки нових проектів	2
7.	Тема 7. Управління фінансовими ризиками	2
8.	Тема 8. Візуальні комунікації в фінансах	1
	Разом	14

6. Теми лабораторних занять

Відповідно до робочої програми з дисципліни «Фінансовий менеджмент» лабораторні заняття не заплановані.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни «Фінансовий менеджмент» складається з різних її видів:

- 1) підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних занять);
- 2) самостійне поглиблене опрацювання тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом та проходження тестування за результатами опрацювання;
- 3) підготовка індивідуального проєкту.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1. Стратегічний фінансовий менеджмент та система KPI	7
2.	Тема 2. Управління (оборотним) робочим капіталом	7
3.	Тема 3. Управління поведінкою витрат	7
4.	Тема 4. Бюджетування та основи контролінгу	7
5.	Тема 5. Комерційні і фінансові розрахунки	8
6.	Тема 6. Фінансові методи та оцінки нових проєктів	8
7.	Тема 7. Управління фінансовими ризиками	8
8.	Тема 8. Візуальні комунікації в фінансах	8
	Разом	60

8. Індивідуальне завдання

(виконується в межах самостійної роботи)

Виконання індивідуального завдання для самостійної роботи студентом передбачає наступні цілі:

- оволодіння теоретичними основами фінансового менеджменту;
- придбання навичок прийняття фінансових рішень у процесі управління фінансами суб'єктів бізнесу;
- поглиблення практичних фахових знань з фінансового менеджменту.

В процесі виконання самостійної роботи студенту необхідно:

- Систематизувати інформацію для прийняття управлінських фінансових рішень;
- Застосовувати методики визначення базових показників фінансового менеджменту;
- Обґрунтовувати стратегію і тактику фінансового менеджменту;
- Структурувати грошові потоки суб'єкта бізнесу за видами його діяльності;
- Визначати чинники та ризики, що впливають на грошові потоки, визначати ступень впливу таких чинників на формування абсолютної суми сукупного чистого грошового потоку;
- Планувати значення цільових фінансових показників для потреб контролю грошових потоків;
- Оцінювати поточну політику управління грошовими потоками та

визначати її вплив на фінансову стійкість суб'єктів бізнесу;

- Прогнозувати вплив факторів зовнішнього оточення на формування величини прибутку підприємства;
- Обґрунтовувати параметри розподілу прибутку підприємства;
- Визначати поточні фінансові потреби суб'єкту бізнесу;
- Оцінювати вартість складових власного та позикового капіталу;
- Змінювати структуру фінансування;
- Оцінювати ефективність процесу бюджетування суб'єктів бізнесу.

Етапи та завдання для виконання самостійної роботи:

Блок 1. «Моделювання грошових потоків»

- Дослідити організацію фінансової роботи суб'єкту бізнесу;
- Оцінити політику управління грошовими потоками та їх вплив на фінансову стійкість бізнесу;
- Скласти план руху грошових потоків за песимістичним, реалістичним та оптимістичним сценаріями;
- Зробити висновки, прийняти відповідні управлінські рішення щодо удосконалення управління грошовими потоками, та представити основні результати дослідження у вигляді презентації

Блок 2. «Використання моделі Дюпон для факторного аналізу ефективності управління активами та прибутком»

- Оцінити оперативну ефективність (рентабельність продажу) бізнесу;
- Охарактеризувати ефективність використання активів та розробити рекомендації щодо можливих варіантів підвищення якості управління активами
- Розрахувати ефект фінансового левериджу обраного підприємства та зробити відповідні висновки.
- Визначити вплив кожного вищеописаного фактору на рентабельність власного капіталу та надати власні рекомендації.
- Зробити висновки та представити основні результати дослідження у вигляді презентації.

Блок 3. «Оцінка інвестиційних проектів»

- Необхідно розробити інвестиційний проект з урахуванням інвестиційних можливостей і специфіки діяльності бізнесу;
- Побудувавши фінансовий баланс для даного проекту, оцінити необхідну суму інвестицій (вона відповідатиме розрахунковому значенню власного капіталу).
- Оцінити плановий щорічний прибуток.
- Розрахувати основні показники окупності інвестицій

(NPV,DPP,IRR).

- Зробити висновки та представити основні результати дослідження у вигляді презентації.

Блок 4. « Побудова операційних бюджетів»

- Оцінювання ефективності існуючої системи бюджетування та/або прийняття управлінського рішення щодо доцільності/недоцільності впровадження системи бюджетування.

- За заданими викладачем умовами індивідуального завдання скласти річні операційні бюджети:

- бюджет продажу;
- бюджет виробництва та запасів готової продукції;
- бюджет витрат на забезпечення виробничого процесу;
- бюджет адміністративних та інших загальновиробничих витрат.

- Зробити висновки та представити основні результати дослідження у вигляді презентації.

Виконання індивідуального завдання для самостійної роботи студентом передбачає досягнення таких цілей:

- оволодіння теоретичними, методологічними та практичними навиками управління різними об'єктами фінансів бізнесу;
- оцінювання якості управління за різними напрямками фінансової діяльності суб'єктів підприємництва;
- прийняття оптимальних управлінських рішень щодо удосконалення управління фінансами суб'єктів бізнесу.

Результати самостійної роботи мають бути представлені як на паперовому, так і на електронному носіях. Виконана самостійна робота оцінюється, виходячи із максимальної оцінки в 10 балів, яка виставляється за повністю виконане завдання.

9. Методи навчання

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни «Фінансовий менеджмент» використовуються наступні методи навчання.

Методи навчання	Характеристика
Наочні методи навчання	Ґрунтуються на візуальному сприйнятті інформації (читання лекцій та підготовка практичних завдань із використанням мультимедійних презентацій, демонстрація тематичних відеороликів).
Інтерактивні методи навчання	Ґрунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором та наставником, а також стежить за

	дотриманням навчальних та етичних норм. Серед інтерактивних методів навчання використовуються: відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, кейс-стаді, дискусії, мозковий штурм, ігровий метод.
Практичні методи навчання	Передбачають виконання практичних завдань. Серед практичних методів навчання використовуються практичні роботи, вправи, написання есе.
Інноваційні методи навчання	Поєднують інтерактивні та комп'ютерні технології. Серед інноваційних методів навчання використовуються: компетентнісний метод (спрямований на розвиток професійних навичок, вмінь та якостей здобувачів освіти), проектно-дослідницький метод (спрямований на вирішення проблемного питання через розвиток пошукових та аналітичних якостей здобувачів освіти, а також навичок командної роботи), використання інформаційно-комунікаційних технологій та діджитал-інструментів. Програми і сервіси, які використовуються: сервіси та програмні продукти від Microsoft, інструменти Google, Power BI, Odoo.
Методи дистанційного навчання	Грунтуються на використанні інформаційних технологій, в т.ч. університетської авторської системи дистанційного навчання, платформ для організації відеоконференцій: Zoom Video Communications, Google Meet, Cisco Webex.

10. Методи контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ та виконання письмового завдання студентом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на практичних заняттях та набутих професійних навичок під час виконання практичних завдань.

Оцінювання відповідей здобувачів освіти на практичних заняттях відбувається згідно навчального розкладу за 100 бальною шкалою. Вага оцінки за кожен вид навчальної роботи та відповідну тему відображена у таблиці. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати за виконання завдань на практичних заняттях складає 20 балів.

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Вид навчальної роботи	№ теми								Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Практичне заняття (опрацювання завдання)	2	2	2	2	2	2	4	4	20
Самостійна робота (тестування з теми)	2	2	2	2	2	2	4	4	20
Самостійна робота (індивідуальний проект)									10
Екзамен									50
Максимальна к-ть балів									100

Критерії поточного оцінювання:

«90-100 балів» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.

«70-89 балів» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

«50-69 балів» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

«Менше 50 балів» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру, взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни чи підготувавши дайджест (добір уривків з різних джерел на певну тематику). У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки:

2 бали – нараховується здобувачам освіти, які пройшли навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру.

2 бали – нараховується здобувачам освіти, які взяли участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни.

1 бал – нараховується здобувачам освіти, які підготували дайджест на

певну тематику в межах вивчення дисципліни.

Також за рішенням кафедри управління та бізнес-адміністрування здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4).

Ознайомитися із положенням можна за посиланням:
<https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Контроль за самостійну роботу.

Самостійна робота здобувачів освіти передбачає:

1. Тестування.
2. Підготовка індивідуального завдання.

Тестовий контроль. Студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат).

Оцінювання за кожен тестовий контроль здійснюється за 100 бальною шкалою. Вага оцінки за відповідну тему відображена у таблиці вище. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати за тестовий контроль складає 20 балів.

Підготовка індивідуального проєкту.

Критерії оцінювання виконання індивідуальних вибіркового завдань для самостійної роботи

10-7 балів студент дає обґрунтовані, глибокі та теоретично правильні відповіді на поставлені питання; демонструє здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; завдання виконане у визначений термін та оформлено відповідно до вимог.

6-4 балів студент володіє знаннями матеріалу на рівні вимог, наведених вище, але у розкритті змісту питань були допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій, використанні цифрового матеріалу; завдання виконане у визначений термін та оформлено відповідно до вимог.

3-2 балів індивідуальне завдання, виконане студентом, не містить порівняльного аналізу різних теорій, концепцій та/або динаміки дослідження фінансових індикаторів, необхідних для прийняття управлінських рішень чи/або доведення власної думки; відсутні узагальнення, висновки та/або

пропозиції автора.

менше 2 бали студент зовсім не зробив у визначений термін індивідуальне завдання; у відповіді відсутні необхідні докази та аргументи; зроблені висновки не відповідають загальновизнаним, є помилковими; робота містить зайвий матеріал, що не відповідає напрямку дослідження; текстова частика індивідуальної роботи є повністю ідентичною тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичною індивідуальній роботі іншого студента.

Підсумковий семестровий контроль являє собою підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що з даної дисципліни здійснюється у формі екзамену. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.

Оцінювання за екзамен відбувається у 100-бальній шкалі, отримана оцінка сходиться на ваговий коефіцієнт 0,5. Оцінка за екзамен формується із суми відповідей здобувачів освіти (максимум 50 балів):

- 1) 1 теоретичне запитання (15 балів);
- 2) знання дефініції (5 балів);
- 3) розв'язування тестових завдань (15 балів: 5 тестів по 3 бали кожен) та вирішення практичного завдання (15 балів).

В умовах дистанційного навчання ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми Zoom і екзамен складається через виконання тільки письмової компоненти (4 блоки тестових питань у системі дистанційного навчання університету (d-learn.pnu.edu.ua) (максимум 50 балів).

Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.

Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).

Шкала оцінювання для екзамену

університетська	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
60-69	D	задовільно
50-59	E	

25-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-24	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Перелік питань, які виносяться на екзамен

1. Сутність фінансового менеджменту та його спрямованість в умовах реального виробництва.
2. Фінансовий менеджмент як складова загальної системи управління підприємством.
3. Характеристика об'єкта і суб'єкта фінансового менеджменту.
4. Мета, основні завдання і функції фінансового менеджменту.
5. Принципи фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту.
6. Організаційне та інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.
7. Фінансова інформація як важливий чинник фінансової діяльності підприємства в умовах сучасної ринкової економіки.
8. Характеристика каналів розповсюдження фінансової інформації та класифікація користувачів.
9. Характеристика форм фінансової звітності як основного джерела інформації.
10. Зміст і завдання аналізу фінансової звітності підприємства як передумови прийняття фінансових рішень.
11. Методи аналізу фінансової звітності підприємства та їх використання в процесі прийняття рішень щодо управління фінансами підприємства.
12. Система показників фінансового стану підприємства.
13. Сутність вартості грошей у часі та її вплив на прийняття фінансових рішень.
14. Сутність майбутньої вартості грошей у часі.
15. Основні чинники, що впливають на зміну вартості грошей у часі.
16. Поточна вартість грошей і її сутність. Фінансова рента та її складові. Класифікація ануїтетів за основними ознаками.
17. Зміст, основні завдання та функції управління прибутком підприємства.
18. Мета і завдання управління витратами підприємства.
19. Вплив витрат на розрахунок точки беззбитковості. Сутність запасу фінансової міцності підприємства.
20. Визначення ефекту операційного важеля та його впливу на прийняття управлінського рішення щодо структури витрат підприємства.
21. Сутність дивідендної політики. Оптимальна дивідендна політика підприємства.
22. Характеристика основних чинників, що впливають на розроблення дивідендної політики підприємства.
23. Характеристика консервативного та компромісного підходів у розробленні дивідендної політики.

24. Характеристика компромісного та агресивного підходів у процесі формування дивідендної політики.
25. Політика управління необоротними активами підприємства.
26. Політика управління оборотним капіталом підприємства. Характеристика агресивної, консервативної та компромісної моделей формування поточних активів та поточних пасивів підприємства.
27. Характеристика методу ABC-контролю та його використання в процесі управління оборотними активами підприємства.
28. Політика управління виробничими запасами підприємства. Модель розрахунку оптимальної партії постачання (модель Уїлсона).
29. Політика управління дебіторською заборгованістю. Оптимальна кредитна політика підприємства.
30. Характеристика консервативної та агресивної кредитної політики підприємства.
31. Політика управління грошовими активами підприємства. Характеристика моделей управління грошовими активами підприємства. Модель Баумоля. Модель Міллера - Орра.
32. Поняття вартості капіталу підприємства та принципи її оцінки. Необхідність застосування показника вартості капіталу в процесі управління фінансами підприємства.
33. Середньозважена вартість капіталу. Гранична вартість капіталу. Гранична ефективність капіталу.
34. Особливості оцінки вартості власного капіталу.
35. Особливості оцінки вартості позикового капіталу.
36. Розроблення емісійної політики підприємства - емітента акцій.
37. Визначення вартості облігацій. Особливості емісійної політики підприємства - емітента облігацій.
38. Визначення чинників, що впливають на формування структури капіталу підприємства.
39. Використання ефекту фінансового важеля при оптимізації структури капіталу. Характеристика складових елементів ефекту фінансового важеля підприємства.
40. Визначення ефекту комплексного виробничо-фінансового важеля.
41. Оптимізація структури капіталу підприємства.
42. Сутність і значення політики управління інвестиційною діяльністю підприємства.
43. Політика управління реальними інвестиціями підприємства.
44. Форми фінансових інвестицій і особливості управління ними.
45. Методи оцінки фінансових інвестицій підприємства.
46. Особливості управління портфелем фінансових інвестицій підприємства.
47. Сутність і значення політики управління грошовими потоками підприємства.
48. Головна мета, принципи та етапи управління грошовими потоками підприємства.

49. Характеристика грошових потоків за основними класифікаційними ознаками з метою ефективного управління ними.
50. Методи оптимізації грошового потоку в короткостроковому періоді часу.
51. Методи оптимізації грошового потоку в довгостроковому періоді часу.
52. Методи оптимізації дефіцитного грошового потоку підприємства.
53. Методи оптимізації надлишкового грошового потоку підприємства.
54. Сутність, мета та завдання фінансового планування і прогнозування на підприємстві.
55. Перспективне, поточне та оперативне фінансове планування: їх сутність та взаємозв'язок.
56. Сутність та етапи розроблення політики антикризового фінансового управління підприємством при загрозі банкрутства.
57. Механізми фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства.
58. Сутність зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства. Сутність та форми санації підприємства.
59. Поняття «банкрутство» як економічна та юридична категорії. Правові умови визнання підприємства банкрутом. Наслідки банкрутства. Методи прогнозування банкрутства підприємства.

12. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:

1. Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
3. Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
4. Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності».

Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Пропуски занять (відпрацювання)

Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4).

Ознайомитися з положенням можна за посиланням:
<https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Виконання завдання пізніше встановленого терміну

У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4-5).

Ознайомитися із положенням можна за посиланням:
<https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Невідповідна поведінка під час заняття

Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти».

Ознайомитися із положенням можна за посиланням:
<https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019)

Ознайомитися із положенням можна за посиланням:
<https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

13. Рекомендовані літературні джерела

Основна література

1. Міжнародні фінанси і фінансовий менеджмент в задачах та прикладах : [навч. посіб.] / [П. П. Гаврилко та ін.] ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Ужгород.

- торг.-екон. ін-т. - Львів : Арал, 2020. - 160 с
2. Сайт дистанційного навчання. URL : <https://test-d-learn.pnu.edu.ua/>
  3. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг : навч. посібник / О.О. Терещенко, Н.Д. Баб'як. – К.: КНЕУ, 2013. – 407, [1] с.
  4. Фінанси підприємств : підручник / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Бур'як та ін.] ; кер. колективу авторів і наук. ред. А. М. Поддєрьогін ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - 8-ме вид., переробл. та доповн. - К. : КНЕУ, 2013. - 520 с. : табл., рис. - Бібліогр.: с. 519
  5. Фінансовий менеджмент: елект.навч. посібник /Л.А.Бігдан, Л.І. Лачкова, В.М. Лачкова, О.В. Жилиякова–Х.:ХДУХТ, 2017.- 197с.
  6. Фінансовий менеджмент. Практикум: навч. посібник / Л.Д. Бур'як, М.Д. Білик, О.М. Грицино та ін. ; за заг. ред. А.М. Поддєрьогіна.- К.: КНЕУ, 2015. – 335, [1] с.
  7. Фінансовий менеджмент : [підручник] / А.М. Поддєрьогін [та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2017. - 535 с.
  8. Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Ю. Ю. Верланов. - Миколаїв : ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. - 336 с.
  9. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / [авт. кол. під заг. ред. Е. О. Юрія] ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича : Рута, 2020. - 347 с.
  10. Фінансовий менеджмент : підручник / [М. І. Крупка та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. - 438 с.
  11. Фінансовий менеджмент : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / [уклад. О. М. Антонова та ін.] ; Нац. акад. упр. - Київ : Нац. акад. упр., 2019. - 160 с.

Додаткова література

12. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436–IV / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
13. Данилюк М.О., Данилюк-Черних І.М., Мацук З.А. Протиріччя та фінансові шахрайства в реальному секторі економіки. Бізнес Інформ. 2022. №1 С. 274-279
14. Мацук З. А. Фінансові послуги на ринку цінних паперів України: теорія та практика: монографія. Київ: КНЕУ, 2018. 367 [1] с.
15. Податковий кодекс від 23.12.2010 № 2856–VI / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

16. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 № 1576–ХІІ (зі змін. та допов.) / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 № 514–VІ (зі змін. та допов.) / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
18. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
19. Омельченко Л. С. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Л. С. Омельченко. – Маріуполь : ПДТУ, 2016. – 235 с.
20. Фінансовий менеджмент: методика розв’язання практичних завдань : навч. посіб. / І.Г. Ганечко, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць та ін. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 244 с.
21. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Васьківська К.В., Сич О.А. – Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017-236с.
22. Фінансовий менеджмент: підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш та ін. під ред. Т.А. Говорушко. – Львів: «Магнолія 2006» –2014. –344 с.
23. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. О. Школьник. –К. : Ліра-К, 2015.–301
24. Matsuk, Z., Shyiko, V. (2021). Does the National Cultural Dimensions Influence on the Economic Freedom?. In: Orăștean, R., Ogorean, C., Mărginean, S.C. (eds) Organizations and Performance in a Complex World. IECS 2019. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-50676-6_12
25. Deari F., Matsuk Z., Lakshina V. Leverage and Macroeconomic Determinants: Evidence from Ukraine. Studies in Business and Economics. 2019. Volume 14: Issue 2. pp. 5-19, <https://doi.org/10.2478/sbe-2019-002>
26. Matsuk Z., Marynychak L., Tryshak L., Shyiko V. (2021) Trust in the Collective Investment Sphere: Evidence from Ukraine. In: Procházka D. (eds) Digitalization in Finance and Accounting. ACFA 2019. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-55277-0_9
27. Matsuk, Z., Danyliuk-Chernykh, I., Vatsaba, V., & Petrenko, V. (2019b). Financial resources governance of Ukraine: Identification of opportunities and conditions for improvement. In D. Procházka (Ed.), Global versus local perspectives on finance and accounting (pp. 63–71). Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-11851-8_6

- 28.Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 29.Офіційний сайт Національної комісії з регулювання фінансових послуг [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>
- 30.Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssms.gov.ua/>
- 31.Офіційний Сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.uaib.com.ua/>
- 32.Єдиний державний веб-портал відкритих даних <http://data.gov.ua/>
- 33.Інформаційний портал Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АІФРУ) або Stock market infrastructure development agency of Ukraine(SMIDA) <https://smida.gov.ua/>
- 34.Інформаційний портал про фінансові інвестиції <http://investfunds.ua/>
- 35.Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку <http://www.ufin.com.ua/>